

ETIKA IMIGRACIJE: RASPRAVA O OTVORENIM I ZATVORENIM GRANICAMA

Grgić, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:654957>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

ETIKA IMIGRACIJE: RASPRAVA O OTVORENIM I ZATVORENIM GRANICAMA

LUCIJA GRGIĆ

Split, 2024.

Odsjek za filozofiju

Studij filozofije

Filozofija politike

ETIKA IMIGRACIJE: RASPRAVA O OTVORENIM I ZATVORENIM GRANICAMA

Studentica:

Lucija Grgić

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Marita Brčić Kuljiš

Split, rujan, 2024

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. ETIKA IMIGRACIJE.....	3
2. TKO IMA VEĆE PRAVO IZBORA?.....	5
2.1. Suverenitet države i imigracije.....	6
2.2. Ljudska prava i imigracije.....	12
3. ARGUMENTI ZA ZATVORENE GRANICE.....	16
3.1. Očuvanje kulture.....	19
3.2. Održavanje ekonomije.....	21
3.3. Distribucija državnih dobara.....	22
3.4. Političko funkcioniranje.....	23
3.5. Uspostava sigurnosti.....	24
3.6. Političko samoodređivanje.....	25
3.7. Demokracija.....	26
3.8. Nadležnost.....	27
4. ARGUMENTI ZA OTVORENE GRANICE.....	29
4.1. Kozmopolitizam.....	31
4.2. Libertarijanizam.....	32
4.3. Globalna pravednost.....	34
4.4. Utilitarizam.....	35
5. ZAKLJUČAK.....	37
LITERATURA.....	39
SAŽETAK.....	41
ABSTRACT.....	42
PRILOZI.....	43

UVOD

Međunarodna organizacija za migracije (IOM) definirala je pojam migrant kao „osoba koja se odseli iz svog uobičajenog mjesta stanovanja, bilo unutar zemlje ili preko međunarodne granice, privremeno ili trajno, i iz raznih razloga. Pojam uključuje niz dobro definiranih pravnih kategorija ljudi, kao što su radnici migranti; osobe čije su posebne vrste kretanja zakonski definirane, poput krijumčarenih migranata; kao i oni čiji status ili način kretanja nisu posebno definirani međunarodnim pravom, poput međunarodnih studenata.“¹ Ova definicija migranta je krovni pojam, pod koji spadaju emigranti, imigranti, izbjeglice te interno raseljene osobe. S obzirom da ću u ovom radu iznijeti argumente za otvorene i zatvorene granice, baviti ću se etikom imigracije, odnosno, pravima imigranata i suverenih država. Imigranti su osobe koje prelaze međunarodne granice te se nastanjuju u određenoj državi na duži period.

Rasprave u etici imigracije odnose se na probleme s kojima se osobe susreću prilikom prelaska međunarodnih granica i nastanjivanja u određenoj državi, te s kojima se države susreću prilikom prihvatanja migranata na svoj teritorij na duži period čime oni postaju imigranti. U svakodnevnom razgovoru o etici imigracije osobe se najčešće priklanjaju ili argumentima za otvorene ili argumentima za zatvorene granice. Razlika je uglavnom u tome što jedni veća prava pridaju pojedincima koji žele imigrirati, dok drugi veća prava pridaju državama na čiji teritorij oni žele useliti. Ipak, kada se dublje sagleda problematika etike imigracije, jasno je da rješenje problema nije „ili crno ili bijelo“.

U ovom radu vidjet ćemo kako se normativni problemi s kojima se države susreću prilikom kretanja imigranata preko njihovih granica i nastanjivanjem na njihov teritorij ne odnose samo na generalna pitanja o dobrobiti njenih državljana nego se odnose i na vrlo specifične slučajeve u kojima pojedinci žele ili moraju imigrirati.

¹ International Organization for Migration (2019). *International Migration Law. Glossary on migration. (IML Series No. 34)*. Ženeva: IOM., str. 132. Preuzeto s https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf. Pristupljeno 26/7/2024. “...a person who moves away from his or her place of usual residence, whether within a country or across an international border, temporarily or permanently, and for a variety of reasons. The term includes a number of well-defined legal categories of people, such as migrant workers; persons whose particular types of movements are legally defined, such as smuggled migrants; as well as those whose status or means of movement are not specifically defined under international law, such as international students.”

Kako bismo mogli što jasnije sagledati argumente za otvorene i za zatvorene granice, za početak ću objasniti što je etika imigracije, zatim ću objasniti pojam suvereniteta države te koja prava, ali i dužnosti pretpostavlja prema njezinim stanovnicima u kontekstu imigracija, te ću objasniti ulogu ljudskih prava u kontekstu imigracija.

1. ETIKA IMIGRACIJE

Centralno pitanje u etici imigracije jest imaju li pojedinci pravo da slobodno prelaze granice država i zadržavaju se na njihovom teritoriju ili države imaju pravo zatvoriti svoje granice kako neželjeni imigranti ne bi ulazili na njihov teritorij i na taj način potencijalno ugrozili životni standard domaćeg stanovništva. Na ovo pitanje odgovor pokušavaju dati i filozofija i politika, iako i jedna i druga teorija naglasak stavljaju na normativne obveze. To znači da problemi poput prava imigranata i životnih šansi imigranata padaju u drugi plan.

Carens migrante opisuje kao „obični, miroljubivi ljudi, koji samo traže priliku za dostojan, siguran život za sebe i svoje obitelji.“² Zatim postavlja pitanje postoje li moralni razlozi kojima bismo mogli opravdati zabranu ulaska na teritorij neke države ovakvim ljudima i zašto bi itko imao pravo uperiti oružje u njih.³

Problem je u tome što se pri odgovaranju na ovakva pitanja moral često izjednačava s interesom, odnosno, pojedinac uzima nešto kao opće dobro, ako je to za njega samog dobro. Theresa A. Sullivan u svom radu *Immigration and the Ethics of Choice* kao jedan od razloga ne prihvaćanja imigranata ističe ksenofobiju. *Glosar Azila i Migracija* Europske Migracijske Mreže definira ksenofobiju kao „Stavovi, predrasude i ponašanja koja odbacuju, isključuju i često vrijeđaju osobe, temeljene na percepciji da su autsajderi ili stranci zajednici, društvu ili nacionalnom identitetu.“⁴ Sullivan iznosi primjere koji nam pokazuju kako se svuda oko nas, i od malena, nalaze upozorenja da moramo biti oprezni s nepoznatim osobama i da im ne smijemo u potpunosti vjerovati, kao na primjer kada uprava u zračnoj luci savjetuje putnicima da ne preuzimaju pakete od nepoznatih osoba ili kada roditelji uče djecu da ne pričaju s nepoznatim osobama.⁵

Ipak, imigracijska etika pokušava odgovoriti na ova pitanja sagledavajući širu sliku, to jest, uzima u obzir probleme globalne nejednakosti, progona, nasilja i zanemarivanja ljudskih prava.

² Carens, J. H. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press, str. 225. “They are ordinary, peaceful people, seeking only the opportunity to build decent, secure lives for themselves and their families.”

³ Ibid.

⁴ Xenophobia. (2023). *EMN Asylum and Migration Glossary*. Preuzeto s https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/xenophobia_en. Pristupljeno 1/8/2024. “Attitudes, prejudices and behaviour that reject, exclude and often vilify persons, based on the perception that they are outsiders or foreigners to the community, society or national identity.”

⁵ Sullivan, T.A. (1996). *Immigration and the Ethics of Choice*. *The International Migration Review*, 30 (1), str. 91.

Šira slika obuhvaća i niz drugih pitanja koja se javljaju poput: „Prema kojim bi kriterijima i/ili vrijednostima država imigrantima trebala dopustiti prelazak granice? Koja prava, privilegije i dužnosti bi imale te individue u novoj državi? Koje dužnosti bogata država ima prema imigrantima kada ih regrutira iz siromašnih država? Na koji način bi države trebale ograničiti prijem imigranata? Bi li neovlašteni imigranti trebali imati pravo na državljanstvo u novoj državi? Bi li imigranti koji su izbjeglice, traže azile ili su njihova ljudska prava ugrožena na bilo koji drugi način trebali imati drugačije privilegije od onih koji prelaze granice kao na primjer privremeni radnici ili ekonomski migranti?“⁶

Promišljanje o ovim problemima tjera nas da preispitamo vlastite stavove, a etika ovdje ima ključnu ulogu jer, kako Teresa A. Sullivan kaže: „Etika se odnosi na izbore, posebno na odabir dobrog ili moralno ispravnog načina djelovanja“.⁷ Konkrento, etika imigracije ispituje izbore koji uključuju nekoliko disciplina kao što su ekonomija, politička znanost i sociologija, odnosno, postoji li ikakav izbor koji treba napraviti, na kome je da ga napravi te kako se taj izbor može ocijeniti u smislu moralne dobrote.⁸

⁶ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, str. 3. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

⁷ Sullivan, T.A. (1996). Immigration and the Ethics of Choice. *The International Migration Review*, 30 (1), str. 90. “Ethics is about choices, specifically choosing the good or the morally correct course of action.”

⁸ Ibid.

2. TKO IMA VEĆE PRAVO IZBORA?

U etici imigracije jedno od glavnih pitanja jest treba li prednost izbora dati državi ili pojedincu koji želi useliti na njen teritorij. Naravno, svaka suverena država ima pravo određivati vlastitu imigracijsku politiku pa se one i razlikuju od države do države. Uz to, kako navodi Chandran Kukathas, jedna država može u nekim slučajevima imati otvorene granice, a u drugim zatvorene jer ima pravo postavljati uvjete prilikom ulaska stranih državljana na svoj teritorij.⁹

Međutim, iako država ima pravo određivati vlastitu imigracijsku politiku, što uključuje i pravo na zabranu useljavanja, to je prvenstveno zamišljeno kao način da se uspostave odnosi s drugim državama, a potom kao način da se regulira odnos prema građanima.¹⁰

Prema podacima koje iznosi *Međunarodna organizacija za migracije* (IOM), procjenjuje se da se u svijetu 2020. godine nalazilo preko 280 milijuna međunarodnih migranata, odnosno, imigranata, a to iznosi ukupno 3,6% svjetske populacije.¹¹ Također, ova mjerenja provedena su za vrijeme pandemije virusa COVID-19, dakle, dok su u cijelom svijetu vrijedile posebne mjere i ograničavanja kretanja. Kakve bi brojke bile u drugačijim okolnostima, za sada možemo samo nagađati, a Odjel Ujedinjenih naroda za ekonomska i socijalna pitanja predviđa da će sljedeće procjene biti objavljene u četvrtom kvartalu 2024. godine. U svakom slučaju, brojke iz 2020. su rekordne, te premašuju one iz 2015. za više od 30 milijuna. Prva procjena broja imigranata u svijetu koju IOM navodi u Izvješću o svjetskoj migraciji 2024 jest ona iz 1970. godine kada je ta brojka iznosila nešto manje od 85 milijuna, odnosno 2,3% ukupnog broja stanovništva. Gledajući brojke procjene broja imigranata u posljednjih 50 godina, primjećuje se porast trenda, što se pogotovo odnosi na posljednjih 20 godina.

Sukladno povećanju trenda imigracija, ljudska prava postaju sve važnija tema u politici imigracije. Naime, ljudska prava su prava koja štite čovjeka i čovjekovo dostojanstvo, a vrijede za sve ljude, bez iznimke. Međutim, „Iako postoje međunarodne organizacije i univerzalne

⁹ Kukathas, C. (2010). *Expatriatism: The theory and practice of open borders*. U: Smith, R. (ur.) *Citizenship, borders and human needs New York*. Pennsylvania: State University Press, str. 324-342. Preuzeto s: https://ink.library.smu.edu.sg/soass_research/2995. Pristupljeno 27/7/2024.

¹⁰ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 46.

¹¹ International Organization for Migration (2024). *World Migration Report 2024*. Ženeva: IOM. Preuzeto s: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-migrants-numbers-and-trends>. Pristupljeno: 8/8/2024.

deklaracije, pravo čovjeka izvan državnog sustava dosta je složeno¹², to jest. „država je ta koja omogućava čovjeku stjecanje statusa koji će mu omogućiti realizaciju ljudskih prava“.¹³ Tako je sloboda kretanja ljudsko pravo, ali imigracija nije. Tu se postavlja pitanje kako bi se suverena država trebala odnositi prema imigrantu jer, jednom kada imigrant dođe na teritorij određene države, ta suverena država ima obvezu poštivanja njegovih ljudskih prava. S druge strane, ako se imigrant uselio bez dopuštenja državne vlasti, suverena država ima pravo razotkriti ga i deportirati jer ima moralnu i pravnu dužnost kontrolirati imigracije.¹⁴ Naravno, to ne znači da ne postoje moralna ograničenja za postupanje s iregularnim imigrantima, ali pitanje je kako u tom slučaju suverena država treba postupati s njima.

Tako se argumenti za zatvorene granice odnose na one argumente koji zastupaju stav da će dolazak imigranata narušiti životni standard stanovnika u državi u koju dolaze, a argumenti za otvorene granice usmjereni su na prava pojedinaca koji žele ili su iz raznih i ponekad vrlo specifičnih razloga prisiljeni napustiti državu u kojoj im je prebivalište i potražiti sreću u nekoj drugoj. Dakle, argumenti za zatvorene granice veću važnost pridaju pravima suverene države da odlučuje o svojoj imigracijskoj politici i onome što smatra da će donijeti veću dobrobit njenim stanovnicima, dok argumenti za otvorene granice veću važnost pridaju životnim šansama i statusu imigranata pozivajući se na ljudska prava koja bi trebala vrijediti jednako za sve pojedince, bez iznimke. Uz to, bitno je naglasiti da se niti jedna strana ne zalaže za potpuno zatvaranje ili potpuno otvaranje granica.

2.1. Suverenitet države i imigracije

Kako bi se bolje shvatila uloga suvereniteta države u donošenju odluka o politici imigracija, potrebno je prvo razjasniti što je to suverenitet države i kako je uopće došlo do ideje o suverenitetu.

Zajednice ljudi postoje od kada je čovjeka, a razlog tomu jest to što nam zajednice pružaju zaštitu. Razvoj zajednica značio je i uvođenje određenih pravila, odnosno zakona, kojih se osoba treba pridržavati ukoliko želi sigurnost koju joj pruža zajednica. Upravljanje zajednicama u

¹² Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 46-47.

¹³ Ibid. str.47.

¹⁴ Carens, J. H. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press, str. 130.

principu se svodi na povjeravanje svojih sloboda i prava vladajućem tijelu/tijelima koje donosi odluke za koje smatra da su od najveće koristi za tu zajednicu. Tako su zajednice polako postajale političke zajednice, a političke zajednice uključuju i upravljanje stanovništvom. Da bi neko tijelo bilo suveren, znači da treba biti najviši autoritet, bez ikoga nadređenog. Zato francuski filozof J. Maritain smatra da suveren koji je podređen Bogu i nije u stvari suveren, a upravo je to bila situacija u Europi do sredine 16. stoljeća.

Sredinom 16. stoljeća u Europi se dogodio preokret koji je označio početak njenog raslojavanja u nacionalne države. Do preokreta su doveli raskoli unutar kršćanstva, ali i oni unutar Katoličke Crkve. Vladari su počeli odbacivati autoritet pape, a ratovi vođeni radi političke i vjerske prevlasti doveli su do uspostavljanja *Augsbuškog vjerskog mira* 1555. godine i *Vestfalskog mirovnog ugovora* 1648. godine. *Augsburški vjerski mir* omogućio je slobodu vjeroispovijesti prema načelu *cuius regio eius religio* (lat. čiji teritorij, njegova i vjera)¹⁵, a Vestfalskim mirom prihvaćeno je to načelo i otvoren je put prema ostvarenju ideje suvereniteta, odnosno, samozakonodavstva na državnom teritoriju. Dakle, počela se rađati ideja o suverenitetu države, što znači da bi država trebala imati pravo samostalno donositi odluke o vlastitoj sudbini.

Kao što vidimo, ključnu ulogu u razvoju ideje suvereniteta imali su upravo religijski sukobi. Razlog tomu jest to što je do tada izvor suvereniteta, odnosno glavni autoritet, bio papa, to jest Crkva. Papa je vladarima predstavljao izvor legitimiteta, a kada je on prestao biti autoritet, bilo je potrebno pronaći neki drugi izvor. Dakle, bilo je potrebno odgovoriti na pitanje „Tko je izvorno zakonodavac?“

Iako su ideje na tragu suvereniteta iznosili još i antički filozofi, „još im je uvijek nedostajala ona razina univerzalnosti koju je sa sobom donijelo prosvjetiteljstvo.“¹⁶ Naime, prosvjetiteljstvo, između ostalog, donosi ideju društvenog ugovora iz koje proizlaze novi temelji za uspostavu suvereniteta i zakonodavstva. Kao glavni predstavnici ovih novih ideja koje nam je donijelo prosvjetiteljstvo istaknuli su se Thomas Hobbes (1558. – 1679.), John Locke (1632. – 1704.) i Jean Jacques Rousseau (1712. – 1778.).

¹⁵ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 21.

¹⁶ Ibid. str. 22.

U svom djelu *Levijatan* Thomas Hobbes prikazuje čovjeka kao sebično biće koje djeluje isključivo u korist vlastitih interesa, a kao temeljni interes ističe očuvanje života. Interes za očuvanjem života u skladu je s prirodnim zakonom, a to pretpostavlja težnju za mirom. Međutim, Hobbes smatra da među ljudima vlada nepovjerenje i da su međusobno nastrojani natjecateljski, odnosno, „Svatko je opasan za svakoga i nitko nije siguran dok svi nisu sigurni.“¹⁷ Zato Hobbes kaže da je mir među ljudima moguće uspostaviti samo putem nekog izvanjskog autoriteta i tako stvara umjetnog boga, to jest, Levijatana. Levijatan je predstavljen kao apsolutni monarh koji vlada nad ljudima, a suverenitet i legitimitet mu osigurava svaka osoba nad kojom vlada, na temelju svojih prirodnih prava. David Dyzenhaus tvrdi kako je kod Hobbesa poštivanje načela zakonitosti i prirodnog prava uvjet za sposobnost suverena da obnaša javnu dužnost jer su to načela koja tvore „temeljne norme moralne zajednice čiji su svi pravni subjekti članovi i omogućuju umjetnoj osobi suverena da ima i vrši vlast.“¹⁸ Dakle, građani svoja prava prenose na izvanjski autoritet dajući mu tako suverenitet, to jest, „U Levijatanu, budući građani uspostavljaju zajednicu, ne samo otuđivanjem svog prava da upravljaju sobom, već i ovlašćujući čovjeka ili skup da ih zastupa u svim njegovim ili njihovim prosudbama i postupcima.“¹⁹ Također, Hobbes smatra kako se prava prenesena na suverena više ne mogu dobiti natrag, tako da on u biti ne dopušta pravo na revoluciju.²⁰

S druge strane, John Locke smatra da građani čak i kada prenesu svoja prava na suverena, svejedno imaju pravo na revoluciju. Također, njegov opis prirodnog stanja čovjeka je u potpunoj suprotnosti s Hobbесovim stanjem rata svih protiv svijeta, odnosno, kod Lockea je prirodno stanje nalik raj. Ako je prirodno stanje nalik raj, kako onda dolazi do potrebe za izvanjskim autoritetom? Locke ovo objašnjava postojanjem privatnog vlasništva. Naime, radom pojedinaca dolazi do prava na privatno vlasništvo, što zajedno s pravom na život i slobodom postaje

¹⁷ Ibid. str. 22.

¹⁸ Dyzenhaus, D. (2012). Hobbes on the Authority of Law. U: Dyzenhaus, D. i Poole, T. (ur.) *Hobbes and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press, str. 208. „...fundamental norms of the moral community of which all legal subjects are members and make it possible for the artificial person of the sovereign to have and to exercise authority.”

¹⁹ van Apeldoorn, L. (2019). On the person and office of the sovereign in Hobbes' Leviathan. *British Journal for the History of Philosophy*, 28(1), 49–68. Preuzeto s <https://doi.org/10.1080/09608788.2019.1613632>. Pristupljeno: 1/8/2024. “In Leviathan, prospective citizens institute a commonwealth, not only by alienating their right to govern themselves, but also by authorizing a man or assembly to represent them in all his or their judgements and actions.”

²⁰ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 22.

temeljno prirodno pravo.²¹ Da bi se pravo na privatno vlasništvo moglo iskoristiti, treba postojati neki sudac koji će odrediti tko ima pravo na vlasništvo nečega, a tko ne. Takav sudac ne postoji u prirodnom stanju tako da je potrebno odrediti neki izvanjski autoritet koji će o tome odlučivati. Tako nastaje država kojoj je glavni zadatak zaštita ne samo privatnog vlasništva, nego i ostalih temeljnih prirodnih prava, to jest, prava na život i slobodu. Međutim, ako država nije u stanju zaštititi prirodna prava, onda joj narod može oduzeti suverenitet, to jest, ima pravo na revoluciju. Tada će se narod vratiti u prirodno stanje i ponovno izgraditi društveni ugovor. Dakle, kod Lockeja legitimitet države nije apsolutan već je povjeren. Najbolji primjer Lockeove ideje o prenesenom, ali zadržanom suverenitetu nalazi se u Ustavu Sjedinjenih Američkih Država napisanom 1787., a koji započinje rečenicom „Mi, narod Sjedinjenih Američkih Država...“ (“We, the People of the United States...”).²² Time je naglašeno da je narod utemeljitelj Ustava i da na njemu ostaje legitimitet.

Jean Jacques Rousseau dodatno je razradio ovu ideju, ali na način da je rekao da se treba srušiti postojeći uspostavljeni društveni ugovor. On smatra kako je ovaj stari ugovor doveo do toga da ljudi na prvo mjesto stavljaju osobnu korist što je dovelo do velike razine nejednakosti u društvu. Dakle, Rousseau smatra kako smo potisnuli svoju prirođenu dobrotu i na taj način stvorili nepravedno društvo. On rješenje problema vidi u stvaranju novog društvenog ugovora. Novi društveni ugovor neće dopuštati prenošenje suvereniteta na neki izvanjski autoritet, već će suverenitet pripadati općoj volji. Paul Ricoeur kaže kako je opća volja kod Rousseaua isto što i narav kod Aristotela, odnosno „Rousseau je prepoznao artificijelni *čin* idealne subjektivnosti, “javne osobe”, tamo gdje je Aristotel razabirao objektivnu *narav*; no Rousseauova je općenita volja objektivna, a objektivna narav kod Aristotela jest narav čovjeka koji stremlji k sreći.“²³ Uspoređujući „sporazum“ i „općenitu volju“ kod Rousseaua i „narav“ i „svrhu“ kod Aristotela, dolazi do zaključka kako „U oba slučaja, kroz *telos* Grada i *sporazum* koji generira općenitu volju, posrijedi je ukazivanje na podudarnost individualne i strastvene volje s objektivnom i političkom voljom, ukratko, u pronosjenju čovjekove čovječnosti kroz građansku zakonitost i građansku prinudu.“²⁴ Dakle, Rousseau predstavlja narod ne samo kao nositelja suvereniteta, nego i kao vršitelja suvereniteta jer smatra kako nas opća volja povezuje i teži jednakosti. Za

²¹ Ibid. str. 23.

²² Ibid. str.23.

²³ Ricoeur, P. (2012) Politički paradoks. *Politička misao*, 49 (1), 184-205; str. 191.

²⁴ Ibid. str. 191.

razliku od volje sviju (zbroy pojedinačnih volja) koja teži privatnom interesu, opća volja teži jednakosti i slobodi. Prema tome, Rousseau smatra kako je, da bismo se zaštitili od nejednakosti i neslobode, potrebno da svaki pojedinac bude trajni nositelj suverenosti.

Ideje Hobbesa, Lockeja i Rousseaua postale su pokretači brojnih povijesnih promjena. Jedna od najbitnijih promjena bila je Francuska revolucija 1789. godine koja je dovela do *Deklaracije o pravima čovjeka i građanina*.²⁵ Uvodeći ideje da su svi ljudi po rođenju slobodni i ravnopravni, da je očuvanje prirodnih prava svrha političkog udruživanja i da suverenitet počiva u narodu, otvorilo se novo poglavlje političke povijesti.

Kako bi se zaštitila ideja jednakosti pred zakonom, odnosno, kako bi se spriječilo stvaranje centralizirane, autoritarne vlasti, razvila se i ideja o trodiobi vlasti. Tako se usporedno s razvijanjem ideje o suverenitetu, razvijala i ideja o podjeli vlasti na izvršnu, zakonodavnu i sudbenu. Charles-Louis de Secondat Montesquieu u svom djelu *Duh zakona* iz 1748. predstavio je ideju trodiobe vlasti. Slično kao opća volja kod Rousseaua, duh zakona ističe ideju jednakosti. „Trodioba vlasti usko je povezana i s modelom usklađivanja pozitivnih zakona s oblikom vladavine, ali i s karakteristikama zemlje, načinom života, stupnjem slobode koje ustrojstvo može podnijeti; s religijom stanovnika, s njihovim nagnućima, bogatstvima, s njihovim brojem, s njihovom trgovinom, običajima i navikama. Sve je to Montesquieu objedinio pod idejom *duh zakona*.“²⁶ Kako bi se uvela ideja jednakosti i primjenila na sve ljude u zajednici, bilo je potrebno proširiti prava koja su feudalci imali i na druge slojeve. To je dovelo do zahtjeva za dokidanje feudalnih povlastica i otvorilo prostor za to da se narod prepozna kao nositelj suvereniteta, to jest da se stvori nacionalna država.

Foucault smatra da kada se formira nacionalna država suveren prelazi s paradigme vladanja na paradigmu upravljanja, odnosno, suverenu nije više najvažniji teritorij već narod. Na taj način narod dobiva svoj pravno-politički okvir kojim se službeno određuje pripadnost ili nepripadnost određenoj političkoj zajednici.²⁷ Dakle, kao članovi neke nacionalne zajednice, osobe uživaju jednakost u pravima unutar te zajednice. Ipak, razne prakse kroz povijest svjedoče nam da se ova

²⁵ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 24.

²⁶ Ibid. str. 25.

²⁷ Ibid. str. 25-26.

teorija, iako je bila prihvaćena, nije pratila. Razlog tomu jest različito shvaćanje jednakosti koje se podijelilo na „zatvoreni tip jednakosti“ i „otvoreni tip jednakosti“.

Primordijalistički model uspostave nacionalne države zalaže se za ‘zatvoreni’ tip jednakosti, to jest jednakost po sličnosti. Ovdje se narod shvaća kao etnička skupina koja postoji i prije formiranja nacionalne države. To je u biti *zajednica krvi i podrijetla*, dakle, radi se o prirodnoj nacionalnosti. Ovaj tip zajednica ne prihvaća druge kulture i nije otvoren za procese asimilacije jer se nacionalna pripadnost ne regulira zakonskim putem.²⁸ Dakle, državljanstvo i prava koja iz njega proizlaze u takvoj zajednici se stječu na temelju podrijetla, to jest status građana se stječe na temelju modela *ius sanguinis*. Također, za državu čijim se članom postaje prema ovom modelu kaže se da ima etničku naciju.

S druge strane imamo konstruktivistički model koji se zalaže za ‘otvoreni’ tip jednakosti. Prema ovom modelu jednakost u političkoj zajednici se postiže definiranjem statusa građanina i davanjem jednakih prava svakom od njih. Stjecanjem državljanstva prema ovom modelu stvara se građanska nacija. „U građanskoj naciji državljanstvo se stjecalo na temelju mjesta rođenja, odnosno *ius solis*.“²⁹ Za razliku od etničke nacije koja svoj identitet temelji na zajedničkim etničko-kulturnim obilježjima, građanska nacija se temelji na praksi i aktivizmu građana koji koriste svoja demokratska prava.³⁰ Dakle, konstruktivistički model stvara političku zajednicu koja počiva na ideji da se jednakost može stvoriti putem organizacije. Hannah Arendt tvrdi kako naš politički život pretpostavlja stvaranje jednakosti putem organizacije jer ljudi mogu djelovati u zajedničkom svijetu te ga zajedno mijenjati i graditi samo ako su međusobno jednaki.³¹

Većina država danas kombinira modele *ius sanguinis* i *ius solis*. Međutim, bitno je napomenuti kako se čak ni u samim počecima formiranja ideje teritorijalne suverenosti, odnosno u Vestfalskom modelu, država nije smatrala izoliranim ili potpuno zatvorenim sustavom.³² S druge strane, iako država nije izolirani sustav, ona ipak ima pravo na teritorijalnu suverenost. Iako migracije postoje od kada i čovjek, iregularne migracije i naturalizacija su se pojavili tek

²⁸ Habermas, J. (1991) Državljanstvo i nacionalni identitet. *Filozofska istraživanja*, 40 (1), 137-157: 140.

²⁹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 27.

³⁰ Habermas, J. (1991) Državljanstvo i nacionalni identitet. *Filozofska istraživanja*, 40 (1), 137-157: 139.

³¹ Arendt, H. (2015) *Izvori totalitarizma*. Zagreb: Disput, str. 294.

³² Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 27.

uspostavom suverenih nacionalnih država. S obzirom na uspostavljeni sustav koji se sastoji od legitimnih i legalnih zajednica, suverene nacionalne države imaju pravo odrediti koga će primiti na svoj teritorij, a koga ne. To pravo temelji se na zakonu o teritorijalnoj suverenosti koji je prihvaćen kao vladajuće načelo međunarodnog pravnog i političkog sustava.³³

Dakle, što je suverenitet, odnosno, kada možemo reći da je država suverena? Suverenitet je pravo na samostalno odlučivanje o vlastitoj sudbini³⁴, a država je suverena kada na svom teritoriju samostalno odlučuje o vlastitoj politici i provodi svoje zakone. Tako svaka država ima pravo određivati svoju imigracijsku politiku i postavljati uvjete osobama koje žele ući na njihov teritorij, a nemaju državljanstvo. S obzirom da postoje različiti modaliteti useljavanja, postoje i različite imigracijske politike koje se razlikuju od države do države, ali se mogu mijenjati i unutar iste države. Ipak, imigracijske politike mogu se podijeliti na četiri klasična tipa: „politika potpune isključenosti (nije primjenjivo na demokratska društva jer takva politika ne dopušta useljavanje pripadnika drugih kulturnih i/ili etničkih skupina); politika diferencijalne isključenosti (useljavanje je privremeno i parcijalno, npr. privremeni radnik); asimilacijska imigracijska politika (useljavanje je uvjetovano asimilacijom) te pluralistička imigracijska politika (useljavanje dopušta zadržavanje kulturnih specifičnosti).“³⁵

2.2. Ljudska prava i imigracije

Iako smo danas svi upoznati s konceptom ljudskih prava i redovito se pozivamo na njih ako smatramo da se krše, ova ideja je relativno nova i iz nje još uvijek izvire brojna neodgovorena pitanja. Naime, kroz velik dio ljudske povijesti osobe u zajednicama su imale neka prava, ali to se nije uvijek odnosilo na sve članove zajednice i nije se odnosilo na ljudska prava već na građanska prava. Uzmimo za primjer antičku Grčku kada su ljudi živjeli u polisima. Polis je bio na prvom mjestu, a zatim njegov član i to ne kao čovjek nego kao građanin. Ljudska prava nisu postojala, a prava koje je osoba mogla imati davao joj je polis na način da bi joj dodijelio neki status. Dakle, polis je određivao razinu slobode i jednakosti svojih članova.

Polazna točka u raspravi o ljudskim pravima jest jednakost svih ljudi. Samo ako priznamo da su svi ljudi jednaki možemo raspravljati o tome koja prava nam svima pripadaju rođenjem.

³³ Ibid. str. 19.

³⁴ Ibid. str 21.

³⁵ Ibid. str. 19.

Međutim, kada odredimo koja nam prava pripadaju rođenjem, tko ili što nam garantira zaštitu tih prava? S obzirom da se suverena država sastoji od građana koji su međusobno jednaki pred zakonom, ona je i ta koja nam pruža zaštitu kako građanskih tako i ljudskih prava. Ipak, treba uzeti u obzir to da je suverena država teritorijalno ograničena. Dakle, što se događa s pravima njenih građana jednom kada napuste njezin teritorij?

Ako država omogućava pojedincima da budu jednaki na njenom teritoriju i štiti njihova ljudska prava, onda se ljudska prava izjednačavaju s građanskim pravima jer vrijede samo za građane, ali ne i za negrađane te države. Što se događa s negrađanima i kakva prava, ako ikakva, imaju oni? Ova situacija gdje ljudi gube svoja prava van države čije državljanstvo imaju/ su imali, dogodila se za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata. Milijuni ljudi ostali su bez državljanstva, dakle, nisu više pripadali nijednoj političkoj zajednici koja bi im garantirala temeljna ljudska prava. Prema tome, gubitkom državljanstva oni su izgubili i temeljna ljudska prava. Je li onda moguće reći da su prirodna prava utemeljena u ljudskoj naravi kako to navode Hobbes, Locke i Rousseau? Je li moguće reći da stječemo ljudska prava rođenjem i da se svi rađamo jednaki? Za ljude koji su izgubili državljanstvo u Prvom i Drugom svjetskom ratu nitko nije bio odgovoran. Nisu pripadali nijednoj političkoj zajednici tako da nijedna politička zajednica nije bila odgovorna za njihova temeljna prava. „Kada su napustile svoju domovinu, ostale su bezdomne, kada su napustile državu, ostale su bez države; kada su lišene ljudskih prava, bile su obespravljene, svjetski ološ.“³⁶

Uzmemo li za primjer današnje društvo, vidimo da se ljudi još uvijek bore za svoja prava, da se ona ne poštuju jednako u svakoj državi i da ne vrijede svugdje i jednako za svih. Iako je donesena *Opća deklaracija o ljudskim pravima* u kojoj je navedeno da „Svatko ima pravo na sva prava i slobode navedene u ovoj Deklaraciji, bez razlike bilo koje vrste, kao što su rasa, boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovina, rođenje ili drugi status“³⁷ u praksi se ovo nije pokazalo točnim jer se ljudska prava i dalje krše. Iako je *Deklaracija* općeprihvaćena kao okvir za zaštitu pojedinaca i njihovih prava, glavna

³⁶ Arendt, H. (2015) *Izvori totalitarizma*. Zagreb: Disput, str. 261.

³⁷ United Nations General Assembly. (1948). *The Universal Declaration of Human Rights (UDHR)*. New York: United Nations General Assembly. “Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.”

kritika odnosi se na to da je pretjerano apstraktna, to jest univerzalna.³⁸ To je rezultiralo daljnjim razvijanjem drugih deklaracija i konvencija koje imaju zadatak specificirati ono što je u *Deklaraciji* propušteno, odnosno, poopćeno.

Iako se na mnoga pitanja i dalje traže adekvatni odgovori, a daljnje usvajanje ljudskih prava i njihova specifikacija se nastavlja, ljudska prava sada možemo podijeliti u tri skupine. Kao što sam već spomenula, imamo građanska to jest politička prava, zatim se u drugoj generaciji naglasak stavlja na socijalna i ekonomska prava te se treća generacija odnosi na manjinska i ostala specifična prava.³⁹

Rasprava o ljudskim pravima je složena, ali postaje još složenija kada ju stavimo u kontekst imigracija. *Opća deklaracija o ljudskim pravima* navodi kako imamo slobodu kretanja i imamo pravo napustiti bilo koju državu. Dakle, naše ljudsko pravo je da možemo napustiti bilo koju državu, ali nemamo pravo ući u bilo koju državu jer određena država također ima prava, a u sklopu prava na upravljanje vlastitom sudbinom i donošenje i provođenje vlastitih zakona, odnosno, prava na teritorijalnu suverenost, može nam zabraniti ulazak na svoj teritorij. Postavljanje uvjeta strancima ili zabrana njihovog ulaska na teritorij države u skladu su s međunarodnim zakonom, ali ne vrijede za izbjeglice jer, sukladno *Konvenciji o statusu izbjeglica* donesenoj 1951. te *Protokolu o statusu izbjeglica* iz 1967. države prema njima imaju obvezu i odgovornost. Međutim, za sve ostale vrijede zakoni koje postavlja određena država, bez obzira na njihov razlog dolaska.

Uz to, „mnogi političari i drugi kreatori politike su pod jakim utjecajem percepcije da će tvrda pozicija prema migraciji povećati njihovu popularnost kod biračkog tijela. Strah, koji se očituje u rasističkim i ksenofobičnim odgovorima, može se lako stvoriti u javnosti, a migranti su laka meta.“⁴⁰ U istraživanju iznesenom u dokumentu pod nazivom *Socijalna zaštita migranata: Tematski rad temeljen na pokazateljima upravljanja migracijama (MGI) i ciljevima Globalnog dogovora za sigurne, uredne i regularne migracije*, navodi se kako imigranti imaju veći rizik da

³⁸ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 39-40.

³⁹ Ibid. str. 39.

⁴⁰ Amnesty International. (2006). *Living in the shadows: A primer on the human rights of migrants*. London: Amnesty International, str. 15. Preuzeto s: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol33/006/2006/en/>. Pristupljeno 29/7/2024. "...many politicians and other policy-makers are heavily influenced by a perception that a hard line on migration will boost their popularity with the electorate."

budu isključeni iz sustava socijalne zaštite i to iz razloga što ili ne ispunjavaju uvjete ili nisu učinkovito obuhvaćeni.⁴¹ Nadalje, navodi se kako „Često je podobnost povezana s migracijskim statusom, određenim politikama, zakonima i propisima koji definiraju prava, povlastice i odgovornosti različitih kategorija migranata u zemlji odredišta.“⁴² Čak i *GMG* (Globalna skupina za migracije) navodi kako se u zemljama u kojima zakoni štite migrante, to nije u potpunosti tako jer se događa da migranti ne poznaju svoja prava, administrativni postupci za potraživanje njihovih prava su vrlo složeni, a uz to neke državne uprave jednostavno ne čine sve što je moguće da osiguraju odgovarajuću zaštitu migranata.⁴³ Naglašavaju da „Ljudska prava migranata zajednička su odgovornost. Svaka od država podrijetla, tranzita i odredišta ima važnu ulogu u zaštiti ljudskih prava migranata.“⁴⁴ Također, ističe da se *Opća deklaracija o ljudskim pravima* odnosi na sve ljude, bez obzira imaju li državljanstvo ili ne, tako da su prema tome sve države dužne poštivati ljudska prava migranata, bez obzira na njihov status, odnosno, jesu li iregularni migranti ili ne.

⁴¹ Global Migration Data Analysis Centre. (2024). *Social protection of migrants. A thematic paper based on the Migration Governance Indicators (MGI) and the Objectives of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*. IOM, Geneva. Preuzeto s:

<https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2024-03/social-protection-of-migrants.pdf>.
Pristupljeno: 1/8/2024.

⁴² Ibid. str. 29 “Often, eligibility is linked to migratory status, determined by the policies, laws and regulations that define the rights, entitlements, and responsibilities of different categories of migrants in the country of destination.”

⁴³ Global Migration Group. (2010). *International Migration and Human Rights: Challenges and Opportunities on the Threshold of the 60th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights*. Global Migration Group, str. 38. Preuzeto s: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2018-07/Int_Migration_Human_Rights.pdf.

Pristupljeno: 1/8/2024.

⁴⁴ Ibid. str. 100. “Human rights of migrants are a shared responsibility. Governments of origin, transit and destination each have an important role to play in safeguarding the human rights of migrants.”

3. ARGUMENTI ZA ZATVORENE GRANICE

Kao što sam prethodno spomenula, argumenti za zatvorene granice zastupaju mišljenje da države na temelju svog suvereniteta imaju pravo određivati svoju imigracijsku politiku, čak i ako to znači zatvaranje granica. Naravno, malo koja država u stvarnosti ima u potpunosti zatvorene granice za imigrante, ali svaka država koristi svoje pravo na određivanje vlastite imigracijske politike.

U knjizi *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* Christopher Heath Wellman zastupa stav koji podupire argumente za zatvorene granice. Ipak, potrebno je naglasiti da se Wellman ne zauzima za zatvorene granice, već smatra da su aktualni imigracijski režimi previše restriktivni.⁴⁵ Kako navode u uvodu knjige: „Argumenti koje iznosimo odnose se na prava: imaju li države jednostrano pravo kontrolirati članstvo i uživaju li pojedinci temeljno pravo na slobodu međunarodnog kretanja.”⁴⁶

Dakle, Wellman iznosi argumente zašto suverene države imaju moralno pravo provoditi vlastitu imigracijsku politiku, uključujući i zatvaranje granica, bez obzira koliko očajnički imigranti žele ući. Za ovaj zaključak on sastavlja argument od tri jednostavne premise:

- (1) „legitimne države imaju pravo na političko samoodređenje,
- (2) sloboda udruživanja je sastavni dio samoodređenja, i
- (3) sloboda udruživanja daje pravo na neudruživanje s drugima.”⁴⁷

Prvu premisu objašnjava iznošenjem kontroverzi u vezi suđenja nacistima u Nürnberškom procesu. Dio suđenja je relativno nekontroverzan, odnosno, smatra kako je „bilo relativno nekontroverzno kazniti nacističke vođe za vođenje agresivnog rata”⁴⁸ s obzirom da posljedice rata nije snosila samo Njemačka. S druge strane, kaže kako je „kažnjavanje Nijemaca zbog lošeg postupanja prema njihovim sugrađanima bila je sasvim druga stvar jer - iako nitko nije pogrešno smatrao ovo ponašanje moralno dopustivim - činilo se da je zlostavljanje nekih Nijemaca od

⁴⁵ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

⁴⁶ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* New York: Oxford University Press, str. 7. “The arguments we advance are about rights: whether states have a unilateral right to control membership, and whether individuals enjoy a fundamental right to freedom of international movement.”

⁴⁷ Ibid. str. 13. “(1) legitimate states are entitled to political self-determination, (2) freedom of association is an integral component of self-determination, and (3) freedom of association entitles one to not associate with others.”

⁴⁸ Ibid. str. 15. “it was relatively uncontroversial to punish Nazi leaders for waging an aggressive war”

strane drugih paradigmatična unutarnja stvar.”⁴⁹ Dakle, iako je cijeli svijet smatrao da su njihovi zločini strašni, kaže kako nije na Savezničkim silama da odlučuju o njihovoj sudbini i da ih kazne. Iako ovo na prvu možda zvuči malo neobično, u principu se radi o tome da su njemački državljani zlostavljali druge njemačke državljane na njemačkom tlu. Naime, radi se o pitanju nadležnosti, a Wellman iznosi kako bi problem trebao riješiti njemački pravni sustav. „U biti, ovaj se prigovor usredotočuje na pravo Njemačke na političko samoodređenje.”⁵⁰

Međutim, s obzirom da Wellman ne smatra da sve države imaju pravo na samoodređenje, već samo legitimne države, a legitimnim režimom smatra samo onog koji „na odgovarajući način štiti ljudska prava svojih članova i poštuje prava svih ostalih”⁵¹, a to u ovom slučaju nije Njemačka, on iznosi još jedan primjer, ali ovoga puta hipotetski.

U ovom primjeru uzima Norvešku kao legitimnu državu, a opisuje situaciju u kojoj bi Norveška kao legitimna država koja ima pravo na političko samoodređenje imala pravni sustav koji bi relativno opušteno provodio ograničenja brzine što bi dovelo do većeg broja prometnih nesreći. Zatim postavlja pitanje bi li građani Švedske mogli intervenirati na način da traže od svoje države da sebi dodijeli odgovornost za kazneni progon i kažnjavanje svih vozača u Norveškoj koji su prekoračili ograničenje brzine. Iako bi ovo bilo u najboljoj namjeri i sigurno bi moglo smanjenju broja prometnih nesreća, Wellman kaže kako bi ovo bilo nedopustivo. Kao najbitniji razlog navodi to da bi ovakvo ponašanje Švedske prekršilo suverena prava Norveške. Dakle, dokle god država štiti ljudska prava svojih građana i poštuje tuđa prava, ona ima pravo na samoodređenje. Uz to, naglašava da vođenje unutarnjih poslova unutar neke države, čak i ako nije savršeno, ne ugrožava njeno pravo na samoodređivanje.

Što se tiče druge i treće premise, „Sloboda udruživanja široko se smatra jednom od onih osnovnih sloboda koje su temeljne za istinski slobodno društvo. Sa slobodom udruživanja, međutim, dolazi i sloboda odbijanja udruživanja. Kada se grupa ljudi okupi kako bi osnovala neku vrstu udruge (npr. vjerske udruge, sindikata, sportskog kluba), često će željeti isključiti neke ljude iz pridruživanja njihovoj udruzi. Ono što čini njihovu udruhu, koja služi njihovim

⁴⁹ Ibid. str. 15. “...punishing Germans for mistreating their fellow nationals was another matter altogether because—even though no one mistook this behavior as morally permissible—this mistreatment of some Germans by others seemed to be a paradigmatically internal matter.”

⁵⁰ Ibid. str. 14. “In essence, this objection centers around Germany’s right to political self-determination.”

⁵¹ Ibid. str. 16. “...adequately protects the human rights of its constituents and respects the rights of all others.”

svrhama, jest to što mogu iskoristiti ovo „pravo na isključenje“.⁵² Wellman kao primjer navodi to što imamo pravo izabrati svog partnera. Kako bi prikazao situaciju kakva bi bila da sloboda udruživanja (ali i isključivanja) ne postoji, kaže da zamislimo društvo u kojem odluke o obiteljskim vezama donosi vlada. Dakle, vlada odlučuje tko će biti u braku s kim i koliko dugo, te odlučuje tko će odgajati djecu i koliko djece će odgajati. U takvom društvu članovi ne bi imali pravo na samoodređenje. Naravno, Wellman pretpostavlja kako se većina čitatelja ne bi složila s ovakvim sustavom koji bi omogućavao vladi da odlučuje o našim obiteljskim odnosima. „Ako je tako, to je zato što dijele široko rasprostranjeno uvjerenje da svatko od nas uživa privilegiran položaj moralne dominacije nad vlastitim poslovima, položaj koji nam daje pravo na slobodu udruživanja.“⁵³ Sloboda udruživanja daje nam za pravo izabrati partnera kojeg smatramo prikladnog. Međutim, ne možemo izabrati partnera koji se protivi toj našoj odluci. Dakle, imamo pravo izabrati svog partnera kao što imamo i pravo odbiti biti nečiji partner, odnosno, radi se o slobodi udruživanja i slobodi isključivanja.

S druge strane, Wellman navodi kako sloboda udruživanja i sloboda isključivanja nisu apsolutna prava. Kao primjer navodi *Augusta National Golf Club*, ekskluzivni i prestižni golf klub u Sjedinjenim Američkim Državama koji ne dopušta ženama da budu članovi. Iako se članstvo odbija na temelju seksističkih razloga, klub bi trebao imati pravo donositi vlastite odluke o tome koga će primiti. Međutim, Wellman također navodi da je moguće da aktivisti za ženska prava naprave dovoljan pritisak na klub, istaknu prednosti do kojih bi dovelo učlanjenje žena i na taj način dovedu do toga da klub promijeni svoje uvjete članstva. Dakle, radi se o sagledavanju posljedica. Ističe kako „ne bismo trebali biti apsolutisti po pitanju slobode udruživanja; pravo na isključivanje samo je pretpostavljeno i stoga je osjetljivo na poraz u bilo kojem kontekstu.“⁵⁴

Iz ovih primjera Wellman povlači paralelu s pravom države na samoodređivanje, a time i pravo na udruživanje i isključivanje. Dakle, kao što osoba ima pravo birati hoće li imati partnera ili ne

⁵² White, S. (1997). Freedom of Association and the Right to Exclude. *Journal of Political Philosophy*: 373–391, str. 373. “Freedom of association is widely seen as one of those basic freedoms which is fundamental to a genuinely free society. With the freedom to associate, however, there comes the freedom to refuse association. When a group of people get together to form an association of some kind (e.g., a religious association, a trade union, a sports club), they will frequently wish to exclude some people from joining their association. What makes it their association, serving their purposes, is that they can exercise this “right to exclude.” “

⁵³ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York: Oxford University Press, str. 31. “If so, it is because they share the widespread conviction that each of us enjoys a privileged position of moral dominion over our self-regarding affairs, a position which entitles us to freedom of association.”

⁵⁴ Ibid. str. 36.

te tko će taj partner biti (naravno, uz pristanak tog partnera), kao što klub ima pravo birati tko će imati članstvo, tako i država ima pravo birati tko će useliti na njen teritorij.

Naravno, ovdje se može kritizirati to što Wellman na neki način izjednačava zajednicu poput golf kluba s državom. Ipak, sagledamo li razloge zašto bi članovi nekog golf kluba bili protiv učlanjivanja novih ljudi, postaje jasno zašto se to može primijeniti na imigracijsku politiku neke države. Naime, povećanjem broja članova oprema kojom raspolaže klub će se češće koristiti, što ne samo da će uzrokovati više popravaka nego i veću potrebu za kupnjom nove opreme. Uz to, sve pogodnosti koje klub nudi sada će biti na raspolaganju više ljudi što znači da će, konkretno u ovom slučaju, golf tereni biti češće zauzeti, a time i manje dostupni starim članovima. Drugi razlog jest to što, jednom kada se priključe novi članovi, i oni će imati pravo odlučivati o pravilima kluba, što može dovesti do toga da će se neka pravila promijeniti iako se stariji članovi ne slažu s time.

Prema tome, kao što bi članove relativno malog kluba bilo briga što će se dogoditi s klubom nakon što primi nove članove, tako je i državljanima briga što će se događati u državi nakon što primi imigrante. „A u stvarnom svijetu, naravno, znatan priljev stranaca gotovo uvijek će također utjecati na kulturni sastav zemlje domaćina, način na koji funkcionira njezino gospodarstvo i/ili kako funkcionira njezin politički sustav.“⁵⁵ Te promjene ne moraju značiti ništa loše. Naprotiv, to mogu biti dobre promjene. Međutim, dok neki možda neće imati ništa protiv toga, dijelu stanovništva mogu smetati promjene. Naposljetku, ono što neku grupu čini baš tom grupom su upravo pojedinci koji ju sačinjavaju. Mijenjanjem članova mijenja se i sama grupa, odnosno, zajednica. Dakle, postoji izravna veza između članova zajednice i budućnosti te zajednice.

U kontekstu rasprava o etici imigracija, osim suvereniteta, postoji još niz argumenata za zatvorene granice, a neke od njih ću prikazati na idućim stranicama.

3.1. Očuvanje kulture

Teza:

⁵⁵ Ibid. str. 39. “And in the real world, of course, a substantial influx of foreigners will almost invariably also affect the host state’s cultural make-up, the way its economy functions, and/or how its political system operates.”

Kulturna posebnost dio je nacionalnog identiteta nekog naroda, a dolazak imigranata iz drugih kultura mogao bi promijeniti postojeću kulturu u toj državi.

Argumentacija:

U sklopu kulture nalaze se tradicije i običaji, nasljeđujemo ju od naših predaka, često sa sobom donosi određene vrijednosti te nas povezuje s ostalim članovima naše zajednice. Osim toga, kultura je i ključan element u izgradnji osobnog identiteta. Različiti narodi imaju različite kulture, a kultura je sastavni dio nacionalnog identiteta. „Zadatak je države zaštita nacionalnog identiteta. Nacionalni je identitet, među ostalim, i kulturni institucionalizirani identitet jednog naroda. Taj argument osnažuje argument za zaštitu kulturne posebnosti.“⁵⁶ Uz to, kako navodi David Miller: „Za nacionalni identitet bitno je da se vjeruje da ljudi koji čine naciju dijele određene osobine koje ih izdvajaju od drugih naroda.“⁵⁷ Ovo se, naravno, ne odnosi isključivo na fizičke osobine jer „Zajedničke osobine mogu biti kulturnog karaktera: mogu se sastojati od zajedničkih vrijednosti, zajedničkih ukusa ili senzibiliteta.“⁵⁸

S obzirom na sve to, „čini se opravdanim to da određena politička zajednica iskaže interes u smislu održavanja i zaštite vlastite kulture zajedno sa svim vrijednostima koje su sadržane u toj (javnoj) kulturi.“⁵⁹ Održavanje i zaštita kulture trebali bi se očitovati i u interesu za migracijsku politiku jer, kako Wellman navodi, možda se nikada nećemo zapravo susresti s imigrantom, ali svaki od njih će na ovaj ili onaj način (i u različitoj mjeri) utjecati na to kako će država izgledati, funkcionirati i kakvu će politiku provoditi.⁶⁰ „A budući da imigracijska politika zemlje određuje tko ima priliku pridružiti se sadašnjim građanima u oblikovanju budućnosti zemlje, ova će politika biti iznimno važna svakom građaninu kojem je stalo kakav će smjer zauzeti njegova politička zajednica.“⁶¹

⁵⁶ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 32.

⁵⁷ Miller, D. (2000) *Citizenship and National Identity*. Cambridge: Polity, str. 30.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 33.

⁶⁰ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York: Oxford University Press, str. 40.

⁶¹ Ibid. “And since a country’s immigration policy determines who has the opportunity to join the current citizens in shaping the country’s future, this policy will matter enormously to any citizen who cares what course her political community will take.”

Sloboda udruživanja smatra se jednom od osnovnih sloboda, a kao što sam ranije spomenula, sloboda udruživanja znači i sloboda isključivanja. Članovi neke zajednice izravno utječu na budućnost te zajednice, te se ona mijenja kako se mijenjaju i članovi. Uz to, ne zaboravimo i na pravo države na samoodređenje. S obzirom da je država upravo zajednica ljudi koja ju sačinjava, „Ukoliko se esencijalni dio grupe pod utjecajem velikog broja imigranata počne mijenjati, dovodi se u pitanje sam temelj koji je ranije osiguravao samoodređenje.“⁶²

3.2. Održavanje ekonomije

Teza:

Otvorene granice uzrokovati će veliki priljev imigranata što može naštetiti domaćem gospodarstvu.

Argumentacija:

Ovaj argument zastupa stav da opstanak domaćeg gospodarstva ovisi o broju ljudi koje podržava. Drugim riječima, prevelik broj pridošlica može preopteretiti gospodarstvo i naštetiti mu. „Jasno je da bi u slučaju velikog priljeva imigranata koji su voljni raditi za puno manje plaće štetu snosili upravo domaći radnici, uglavnom oni manje kvalificirani.“⁶³

Neki smatraju da bi kulturološke razlike mogle doprinijeti šteti koju bi u ovom slučaju trpjelo gospodarstvo jer bi, na primjer, imigranti koji useljavaju mogli nemati potrebnu radnu etiku.⁶⁴ Međutim, iako postoji mogućnost da će veliki priljevi imigranata naštetiti gospodarstvu određene države, neki smatraju da u ovom slučaju „gospodarstvo u cjelini često ima koristi jer (1) poduzeća mogu zaposliti jeftiniju radnu snagu (i prenijeti odgovarajuće niže cijene na potrošače), i (2) postoji povećana potražnja za raznim dobrima i uslugama.“⁶⁵ Dakle, na globalnoj razini ovo bi moglo imati pozitivan učinak, ali to ne vrijedi nužno za pojedine države.

⁶² Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 34.

⁶³ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, str. 5. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

⁶⁴ Wellman, C. H. (2022). Immigration. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta & Uri Nodelman (ur.). Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/immigration/>. Pristupljeno 1/8/2024.

⁶⁵ Ibid. "...the economy as a whole often benefits as (1) firms are able to hire cheaper labor (and pass along correspondingly lower prices to consumers), and (2) there is an increased demand for various goods and services."

S druge strane, da bismo vidjeli pozitivan učinak na globalnoj razini, ovaj protuargument trebao bi prihvatiti dovoljno veliki broj država. To bi također značilo da sve te države potencijalno ugrožavaju svoje stanovništvo. Posljedice bi snosili uglavnom domaći radnici koji su manje kvalificirani, ali tu se postavlja pitanje imaju li oni pravo ne suočiti se s povećanom konkurencijom na tržištu rada. Ako imaju to pravo, onda se useljavanje stranih radnika ne bi trebalo dopustiti. Međutim, ako nemaju pravo na to, onda bi ih država mogla zaštititi na način da osigura dovoljne naknade za nezaposlene te pružanjem obrazovnih beneficija.⁶⁶

Ovdje se postavlja pitanje je li država u mogućnosti pružiti to domaćem stanovništvu ako dođe do velikog priljeva imigranata na njen teritorij tako da se na ovaj argument nadovezuje argument o distribuciji državnih dobara.

3.3. Distribucija državnih dobara

Teza:

Pravedna distribucija dobara može se ostvariti samo u zatvorenoj političkoj zajednici.

Argumentacija:

Zagovornici ovog argumenta smatraju da bi države trebale ograničiti imigraciju kako bi mogle svom stanovništvu nastaviti pružati jednaku količinu dobara u vidu socijalne pomoći, zdravstvenog osiguranja i općenito životnog standarda.

Chandran Kukathas navodi kako „institucije socijalne pravde mogu funkcionirati samo ako ih stanovništvo prepozna kao legitimne, a priljev stranaca mogao bi dovesti do toga da ljudi preispitaju svoju obvezu doprinosa održavanju tih institucija.“⁶⁷ Ti ljudi su upravo članovi zajednice koji su bili i još uvijek jesu dio njenih ekonomskih procesa tako da imaju pravo i na udio u javnim dobrima.⁶⁸ Međutim, dolaskom imigranata javna dobra dijele se na veći broj ljudi

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Kukathas, C. (2010). Expatriatism: The theory and practice of open borders. U: Smith, R. (ur.) *Citizenship, borders and human needs* New York. Pennsylvania: State University Press, str. 324-342. Preuzeto s: https://ink.library.smu.edu.sg/soass_research/2995. Pristupljeno 27/7/2024. "...the institutions of social justice can only function if they are recognized as legitimate by the population, and an influx of foreigners might lead to people questioning their obligation to contribute to sustaining those institutions."

⁶⁸ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 31.

jer će i imigranti imati potrebu za korištenjem javnih usluga. Osim toga, veliki priljev imigranata mogao bi i spustiti cijenu rada, a time i životni standard.

Ovaj argument naslanja se i na argument o održivosti ekonomije, odnosno, povlači pitanje „može li ekonomija države blagostanja izdržati veliki priljev radnika, a da pritom ne dođe do snižavanja plaća.“⁶⁹ Zatvaranjem granica zaštitilo bi se pravo domaćih radnika na dostojanstven rad jer bi na taj način njihovo radno mjesto bilo sigurnije, a postojala bi i mogućnost povećanja plaća.⁷⁰ Također, s obzirom da imigranti uvijek teže tome da imigriraju u bogatije države jer će tu imati bolje uvjete i beneficije, postavlja se i pitanje jesu li te države dužne imigrantima omogućiti useljavanje. Prihvatanjem imigranata na svoj teritorij, država i njeni stanovnici ujedno prihvaćaju i moralnu, pravnu i svaku drugu odgovornost prema imigrantima.

Teorija distributivne pravednosti temelji se na načelu zasluga tako da je potrebno dati odgovor i na pitanje koliku korist ima država i njeno postojeće stanovništvo od imigracije. Odnosno, ako postoji korist onda postoji i zasluga. Ako ne postoji korist, to jest ako pravo na distribuciju dobara nije zaslužno, onda se postavlja pitanje: „Tko ima pravo nametati pojedincu ili državi jednostranu odgovornost za drugoga?“⁷¹

3.4. Političko funkcioniranje

Teza:

Stanovnici bogatih država su spremni podnositi žrtve koje su potrebne da bi zajednica pravilno politički funkcionirala samo ako je zajednica zatvorena.

Argumentacija:

Ovaj argument potječe od liberalno-nacionalističkog pristupa, a njegovi zagovornici smatraju da su stanovnici bogatijih država spremni podnositi potrebne žrtve kako bi njihova država pravilno politički funkcionirala iz razloga što imaju zajednički osjećaj pripadništva svojoj zemlji. Taj zajednički osjećaj pripadnosti proizlazi iz toga što svi oni dijele iste ili slične vrijednosti koje

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

proizlaze iz njihove zajedničke kulture. Dakle, ovaj argument se naslanja i na argument za očuvanje kulture.

Njihove sličnosti ih povezuju i zbog njih se osjećaju bliski jedni drugima. Upravo su zbog takvih osjećaja spremni podnositi političke žrtve, a sve to pridonosi održavanju demokracije i pravedne države blagostanja.⁷²

S druge strane, kada se ne bi osjećali tako, to jest kada bi smatrali da su oni oko njih previše različiti od njih samih, taj osjećaj bliskosti i zajedništva bi nestao. Bez tih osjećaja „mnogo bi ih manje bilo motiviranih uložiti svoju osobnu energiju u demokratski proces ili se odreći dijela svog bogatstva kako bi pomogli manje sretnim sugrađanima.“⁷³

3.5. Uspostava sigurnosti

Teza:

Država treba brinuti o sigurnosti svojih građana i zato treba provoditi stroge kontrole na granicama te zabraniti samovoljnu imigraciju.

Argumentacija:

Ovaj argument postao je aktualan nakon niza koordiniranih terorističkih napada na Sjedinjene Američke Države 11. rujna. „Iako su migracijske kontrole oduvijek postojale upravo radi sigurnosti građana, odnosno provjere tko ulazi na teritorij pojedine države, nakon terorističkog napada koji je promijenio svjetsku politiku, ali i zaratio s imaginarnim neprijateljem, odnosno terorizmom, sigurnost povezana s protivljenjem imigracijama zadobila je dodatnu snagu.“⁷⁴

Uz to, ovaj se argument dodatno osnaživao i za vrijeme migracijske krize na području Europe zbog straha da teroristi koriste tu situaciju za nekontroliran ulazak u europske zemlje.⁷⁵ Kada

⁷² Wellman, C. H. (2022). Immigration. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta & Uri Nodelman (ur.). Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/immigration/>. Pristupljeno 1/8/2024.

⁷³ Ibid. "...far fewer would be motivated to invest their personal energy in the democratic process or to give up a portion of their wealth in order to assist less fortunate fellow citizens."

⁷⁴ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 34.

⁷⁵ Ibid.

uzmemo u obzir prisutnost međunarodnog terorizma u današnjici, razumljivo je i da su se građani zabrinuli za svoju sigurnost i zapitali je li sigurno otvoriti granice.⁷⁶

Da bi država mogla brinuti o sigurnosti svojih građana potrebno je da ima kontrolu nad stanovništvom. Kontrola stanovništva znači pomno praćenje stanovništva, odnosno tko ulazi i izlazi iz zemlje, ali i praćenje kretanja unutar zemlje od strane lokalnih i nacionalnih vlasti.⁷⁷

3.6. Političko samoodređivanje

Teza:

Pravo države da samostalno određuje vlastitu imigracijsku politiku proizlazi iz njenog prava da samostalno određuje svoje zakonodavstvo.

Argumentacija:

„Može li se država nazvati samoodređujućom ako nema pravo odrediti koji imigranti mogu ući, a koji ne mogu?“⁷⁸ Pravo države na samoodređenje temelji se na ideji legitimiteta, a država je legitimna ukoliko ima pristanak onih nad kojima vlada. „Na taj način ona otvara prostor ideji suverenosti.“⁷⁹ Uz to, „legitimnu državu trebaju priznati i druge suverene i legitime države.“⁸⁰

Dakle, temeljni elementi koji državu čine nacionalnom državom su: narod koji je nositelj suvereniteta, teritorij određen priznatim granicama, uspostavljena legitimna vlast i međunarodno priznanje.⁸¹ Iz svega ovoga proizlazi pravo države na samoodređenje. Ako država ima pravo na samoodređenje, to bi trebalo uključivati i pravo da odluči o tome koga će primiti na svoj teritorij, a koga ne.

⁷⁶ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

⁷⁷ Kukathas, C. (2010). Expatriatism: The theory and practice of open borders. U: Smith, R. (ur.) *Citizenship, borders and human needs New York*. Pennsylvania: State University Press, str. 324-342. Preuzeto s: https://ink.library.smu.edu.sg/soss_research/2995. Pristupljeno 27/7/2024.

⁷⁸ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, str. 5. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

⁷⁹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 28.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

Nacionalne države kontroliraju i reguliraju ulazak i izlazak na njihovom teritoriju. To se odvija provjeravanjem osobnih dokumenata uz pomoć kojih se utvrđuje status pripadanja ili nepripadanja određenoj državi, odnosno ima li osoba status državljanina ili ne. „Državljanstvo, bez obzira na to postiže li se načelom *ius sanguinis* ili načelom *ius soli*, osim pravnog statusa determinira i pripadnost - ili nekom narodu ili nekoj političkoj zajednici.“⁸²

Kao što sam prethodno spomenula, Wellman navodi da pravo na samoodređenje uključuje i pravo na slobodu udruživanja jer ako država ne može odlučiti koga će primiti u svoje članstvo onda nema uistinu pravo na samoodređenje. Da bi pojasnio kako pravo na slobodu udruživanja podrazumijeva i pravo na isključivanje poziva se da Davida Gauthiera: „Ja možda mogu imati pravo izabrati sebi ženu koja će izabrati i mene, ali ne i ženu koja će me odbiti.“ Iz ovoga zaključuje da legitimna država, to jest država koja ima pravo na samoodređenje, ima pravo donositi i provoditi vlastite imigracijske zakone, a „budući da sloboda udruživanja daje pravo odbiti udruživanje s drugima, legitimne političke države mogu dopušteno odbiti udruživanje sa bilo kojim i svim potencijalnim imigrantima koji bi htjeli ući u njihove političke zajednice.“⁸³ Naravno, odbijanje udruživanja s imigrantima ne smije temeljiti na kršenju ljudskih prava. „Prema tome, svaki režim koji na zadovoljavajući način štiti i poštuje ljudska prava ima pravo jednostrano oblikovati i provoditi vlastitu useljeničku politiku.“⁸⁴

3.7. Demokracija

Teza:

Sudjelovanje naroda u donošenju zakona je ključno obilježje demokracije jer narod osigurava legitimitet zakonodavnom sustavu.

Argumentacija:

Whelan navodi kako „Demokracija zahtijeva da se ljudi podijele na narode (svaki će narod, nadamo se, uživati u svojim demokratskim institucijama), pri čemu će svaka jedinica razlikovati

⁸² Ibid.

⁸³ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York: Oxford University Press, str. 36-37. „...since freedom of association entitles one to refuse to associate with others, legitimate political states may permissibly refuse to associate with any and all potential immigrants who would like to enter their political communities.”

⁸⁴ Ibid., str. 54. “Thus, any regime that satisfactorily protects and respects human rights is entitled to unilaterally design and enforce its own immigration policy.”

svoje vlastite građane - shvaćene u političkom smislu kao one koji ovdje imaju pravo ostvarivati demokratska politička prava - i druge, koji se smatraju vanzemalcima ovdje, iako su (nadamo se) građani negdje drugdje.⁸⁵ Dakle, demokracija je shvaćena kao vladavina naroda, a temelji se na uzajamnosti legitimnosti i legalnosti te otvara prostor za političko samoodređenje.⁸⁶ U prethodnom poglavlju smo vidjeli da većina država danas kombinira modele *ius sanguinis* i *ius solis*, ali ključan pojam je jednakost građana. S obzirom da su građani u državi međusobno jednaki, oni zajednički sudjeluju u donošenju zakona tako da se smatraju sukreatorima zakona (direktno ili putem predstavnika), a to je ključno obilježje demokracije.⁸⁷

Kukathas podupire ovaj argument korištenjem argumenta „zlatne guske“ koji polazi od pretpostavke da životni standard građana ovisi o uređenju demokratskog sustava te države. Iznoseći ovaj argument on navodi kako su siromašne zemlje često siromašne ne zato što nemaju resurse koji bi im donijeli bogatstvo, već zato što su njihovi ekonomski i politički sustavi zastarjeli. Uz to, kaže kako bi imigranti iz siromašnijih zemalja dolaskom u bogatije zemlje mogli sa sobom donijeti stavove ili uvjerenja koja bi dovela do sloma ekonomskih i političkih sustava nove zemlje.⁸⁸ Odnosno, ako bi došlo do velikog priljeva imigranata, oni bi mogli poželjeti uspostaviti drugačiji sustav, a drugačiji politički, ekonomski ili socijalni sustav „mogao bi promijeniti ili narušiti tradiciju ili praksu koja je društvo učinila prosperitetnim.“⁸⁹

3.8. Nadležnost

Teza:

Političke su države moralno obvezane poštivati ljudska prava svih, ali su dužne zaštititi prava samo onih koji se nalaze na njihovom teritoriju.

⁸⁵ Whelan, F. (1998). Citizenship and Freedom of Movement: An Open Admissions Policy?; *Open Borders? Closed Societies? The Ethical and Political Issues*, ur. M. Gibney. London, Greenwood Press, str. 28. “Democracy requires that people be divided into peoples (each people hopefully enjoying its own democratic institutions), with each unit distinguishing between its own citizens—understood in a political sense as those eligible to exercise democratic political rights here—and others, who are regarded as aliens here, although (hopefully) citizens somewhere else.”

⁸⁶ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 29.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Kukathas, C. (2010). Expatriatism: The theory and practice of open borders. U: Smith, R. (ur.) *Citizenship, borders and human needs* New York. Pennsylvania: State University Press, str. 324-342. Preuzeto s: https://ink.library.smu.edu.sg/soass_research/2995. Pristupljeno 27/7/2024.

⁸⁹ Ibid. “...might change or erode the traditions or practices that made the society prosperous in the first place.”

Argumentacija:

Država ima odgovornost prema svojim građanima, a s obzirom da su građani sukreatori zakona koji se provode u demokratskoj zajednici, njihov životni standard i sve beneficije koje sustav te države donosi posljedica su državnog uređenja kojeg su oni izgradili.

Kada imigrant dođe u određenu državu, njeni državljani postaju odgovorni za njega na način na koji nisu bili prije njegovog dolaska. Ako bismo svi imali pravo seliti se gdje god želimo to znači da bismo imali pravo jednostrano nametati drugima odgovornost za nas same.⁹⁰

Ipak, s obzirom da se ovaj argument odnosi na ljudska prava, neki smatraju da bi u ovom slučaju razlog imigracije trebao presuditi o tome hoće li osoba dobiti pravo na ulazak u određenu državu ili ne. Ako osoba, na primjer, želi imigrirati negdje zato što joj se drugdje ne poštuju ljudska prava, onda bi taj zahtjev bio opravdan te bi imala pravo useliti bez dopuštenja i jednostrano nametnuti domaćem stanovništvu odgovornost za sebe. Međutim, ako bi osoba htjela imigrirati iz razloga što smatra da će u novoj državi biti sretnija, građani bi imali pravo prisilno ju isključiti ako ne žele biti odgovorni za zaštitu njenih ljudskih prava

⁹⁰ Wellman, C. H. (2022). Immigration. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta & Uri Nodelman (ur.). Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/immigration/>. Pristupljeno 1/8/2024.

4. ARGUMENTI ZA OTVORENE GRANICE

Argumenti za otvorene granice najčešće se temelje na ljudskim pravima. Zagovornici argumenata za otvorene granice zalažu se za to da se imigracija proglasi ljudskim pravom ili da se postojeći međunarodni sustav iz temelja promijeni. Oni svoje argumente grade na zahtjevu za liberalizacijom imigriranja kod postojećih granica ili na zahtjevu za odbacivanjem ideje teritorijalnog suvereniteta.⁹¹ Uz to, bitno je naglasiti da argumenti za otvorene granice ne zahtijevaju da se odbaci postojanje kontrole kojom se evidentira ulazak imigranata na teritorij države.

Glavno pitanje koje postavljaju zagovornici ovih argumenata jest: „Ako postoji sloboda kretanja unutar granice jedne države, zašto ne postoji sloboda kretanja između država?“⁹²

Phillip Cole u knjizi *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* ističe dva pitanja koja proizlaze iz rasprave o otvorenim i zatvorenim granicama:

- (1) „Što može moralno opravdati državu u ograničavanju imigracije? i
- (2) Što državi daje *pravo* da kontrolira imigraciju?“⁹³

Iako se većina rasprava vodi oko prvog pitanja, Wellman i Cole u svojoj knjizi pokušavaju dati odgovor na drugo pitanje. Također, bitno je spomenuti i da Cole ne daje izravan argument za otvorene granice jer smatra da ovo pitanje ima dva moguća odgovora: „Prvo je da države nemaju jednostrano pravo kontrolirati članstvo, već bi trebao postojati multilateralni ili globalni pristup pitanju migracije - sva prava koja države imaju nad svojim granicama su delegirana. Drugo je da države nemaju jednostrano pravo kontrolirati članstvo jer ljudsko pravo na slobodu kretanja ovdje zauzima sav prostor za prava - ne možemo imati oboje.“⁹⁴

⁹¹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 40.

⁹² Ibid. str. 40-41.

⁹³ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York: Oxford University Press, str. 163. “(1) What can morally justify a state in restricting immigration? and (2) What gives the state the *right* to control immigration?”

⁹⁴ Ibid. str. 164. “The first is that states do not have a unilateral right to control membership, but rather there should be a multilateral or global approach to the issue of migration—any rights states have over their borders are delegated. The second is that states do not have a unilateral right to control membership because the human right to freedom of movement takes up all the room for rights here—we cannot have both.”

Cole tvrdi da, kao što svi imaju pravo napustiti bilo koju državu, svi bi trebali imati pravo ući u bilo koju državu te da se imigraciju treba staviti pod isti međunarodni pravni okvir kao i emigraciju i na taj način stvoriti temeljno ljudsko pravo na slobodu međunarodnog kretanja.⁹⁵

Carens u svojoj knjizi *The Ethics of Immigration* iznosi kako se za imigraciju i državljanstvo često kaže kako to nisu teme prikladne za moralnu raspravu, već su to politička pitanja. On pak smatra da je to pogrešno jer se u takvom pogledu na ove teme „brka pitanje tko bi trebao imati ovlasti odrediti politiku s pitanjem je li određena politika moralno prihvatljiva. Netko može misliti da netko ima moralno pravo donijeti odluku, a opet misliti da je sama odluka moralno pogrešna.“⁹⁶ Tvrdi kako „cijela poanta govora o ljudskim pravima je ustvrditi da su neke primjene državne moći moralno pogrešne.“⁹⁷ Kako bi podupro ovu tezu navodi primjere poput zakona koji je bio na snazi u Sjedinjenim Američkim Državama krajem 19. stoljeća, a koji je zabranjivao ljudima iz Kine useljavanje, a oni koji su već bili legalni imigranti nisu mogli postati američki državljani; kanadski zakoni koji su bili na snazi 60-ih godina prošlog stoljeća, a koji su diskriminirali sve ljude izvan Europe; Nürnberški zakoni koji su oduzeli državljanstvo njemačkim Židovima te zakoni koji su bili na snazi sve do kasnog 20. stoljeća u mnogim liberalnim demokratskim državama, a koji su dopuštali očevima, ali ne i majkama, da svoju nacionalnost prenesu na svoju djecu. Ističe kako je u svim ovim slučajevima politiku donijela suverena država uz široku podršku naroda.⁹⁸

Osim što se argumenti za otvorene granice često temelje na ljudskom pravu na slobodu kretanja, ističe se i važnost poštivanja ljudskog prava na vlasništvo koje se također krši zabranom imigracije.

Naime, kao argument za zatvorene granice često se navodi tzv. „To je naša zemlja“ argument, ali Carens smatra da je posve pogrešan. Odnosno, on tvrdi kako je vlasništvo u liberalnim demokracijama individualno, a ne kolektivno jer bi u suprotnom trebalo drugačije pristupiti distribuciji dobara. Iz toga proizlazi da, ako je nekome onemogućeno da uđe na teritorij neke

⁹⁵ Ibid. str. 7.

⁹⁶ Carens, J. H. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press, str. 6. “It confuses the question of who ought to have the authority to determine a policy with the question of whether a given policy is morally acceptable. One can think that someone has the moral right to make a decision and still think that the decision itself is morally wrong.”

⁹⁷ Ibid. str. 7.”But the whole point of human rights talk is to assert that some exercises of state power are morally wrong.”

⁹⁸ Ibid. str. 6-7.

države samo zato što nije rođen na tom teritoriju, onda mu je onemogućeno i pravo da stekne vlasništvo na tom teritoriju, a to znači da se krši njegovo pravo na vlasništvo.⁹⁹

Mnogi zagovaratelji argumenata za otvorene granice smatraju da bi ljudsko pravo na migracije moglo biti rješenje za globalnu nejednakost. „Razlog za to treba tražiti u pravu svakog pojedinca da u okviru ljudskih prava ima pravo i, što je još važnije, mogućnost biti autor vlastite životne priče, odnosno da ima pravo odlučivanja kada će, gdje, zašto i kako migrirati i, naravno, hoće li uopće migrirati.“¹⁰⁰

Argumentacija za otvorene granice zasniva se na ideji ljudskih prava, a u ovom dijelu ću dati prikaz argumentacije iz kozmopolitizma, libertarijanizma, globalne pravednosti i utilitarizma.

4.1. Kozmopolitizam

Teza:

Temeljna ideja i polazišna točka svih ljudskih prava jest jednakost prava.

Argumentacija:

Ljudska prava utemeljena su na ideji na su svi ljudi međusobno jednaki. Ako se ne prizna jednakost među ljudima, onda postojanje ljudskih prava gubi smisao. Argumentacija ove teze oslanja se na „zlatno pravilo“, odnosno iznosi kako svaki pojedinac ima pravo konzumirati i prakticirati svoja prava ukoliko time ne krši prava drugih ljudi.

Ryan Pevnick u svojoj knjizi *Immigration and the Constraints of Justice: Between Open Borders and Absolute Sovereignty* tvrdi da postoje dva načina na koje se argumenti za otvorene granice pozivaju na temeljna ljudska prava. „Prvi se način odnosi na pretpostavku da ako se prihvaća i poštuje jednakost među ljudima, nijedna osoba nema pravo tražiti zabranu useljavanja druge osobe na temelju proizvoljnih i subjektivnih argumenata.“¹⁰¹ S druge strane, kod slučajeva u kojima se traži zabrana useljavanja, potrebno je objasniti da argumenti ne dolaze iz proizvoljnih i

⁹⁹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 41.

¹⁰⁰ Ibid. str. 42.

¹⁰¹ Ibid.

subjektivnih argumenata već da poštivaju ljudska prava i međusobnu jednakost.¹⁰² „Drugi način polazi od pretpostavke jednakosti mogućnosti.“¹⁰³ Ovdje se iznosi da ako svi ljudi imaju pravo na jednake mogućnosti, onda se ne može zabraniti imigracija. To što je netko rođen u bogatijoj ili siromašnijoj državi nije njegova zasluga jer se na to ne može utjecati već se radi o slučajnosti i sreći.¹⁰⁴

„Kozmopolitski egalitarizam je oblik jakog kozmopolitizma, to jest, ima implikacije koje nadilaze gore navedene premise moralnog kozmopolitizma.“¹⁰⁵ Ovdje se kao centralno empirijsko zapažanje uzima to da je zemlja rođenja vrlo bitan faktor koji utječe na životne mogućnosti u budućnosti pojedinca. Međunarodna nejednakost ne proizlazi iz toga što su stanovnici bogatijih država nešto učinili kako bi zaslužili toliko bolji životni standard od stanovnika siromašnijih zemljama.¹⁰⁶ Dakle, ako stanovnici bogatijih zemalja nisu sami odgovorni za bolji životni standard i više mogućnosti, već se radi o pukoj sreći što su se rodili u bogatoj zemlji, onda nemaju pravo postaviti oružje na svoje granice i zabraniti ulazak imigrantima.

4.2. Libertarijanizam

Teza:

Sloboda kretanja je temeljno ljudsko pravo.

Argumentacija:

Libertarijanistički argument tvrdi kako dominacija države nad imigracijom nije u skladu s ljudskim pravima. Promislimo li o tome koja ljudska prava se krše zabranom imigracije, jedna od prvih stvari kojih ćemo se sjetiti jest ljudsko pravo na slobodu kretanja.

¹⁰² Pevnick, R. (2011). *Immigration and the Constraints of Justice: Between Open Borders and Absolute Sovereignty*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹⁰³ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 43.

¹⁰⁴ Pevnick, R. (2011). *Immigration and the Constraints of Justice: Between Open Borders and Absolute Sovereignty*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹⁰⁵ Moura, J. S. (2015). Cosmopolitan Egalitarianism: a new paradigm of distributive justice? *Rechtsphilosophie*, 1(4), 368–376. Preuzeto s <https://doi.org/10.5771/2364-1355-2015-4-368>. Pristupljeno 16/8/2024. “Cosmopolitan egalitarianism is a form of strong cosmopolitanism, that is, it has implications that go beyond the premise of moral cosmopolitanism stated above.”

¹⁰⁶ Wellman, C. H. (2022). Immigration. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta & Uri Nodelman (ur.). Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/immigration/>. Pristupljeno 1/8/2024.

Ipak, u 13. članku Deklaracije o ljudskim pravima stoji:

1. Svatko ima pravo na slobodu kretanja i boravka unutar granica svake države.
2. Svatko ima pravo napustiti svoju i bilo koju drugu zemlju i vratiti se u svoju zemlju.

Ako ljudi imaju pravo slobodno se kretati unutar granice države, onda bi trebali imati i pravo slobodno se kretati između država. Zašto se pravo na slobodu kretanja odnosi na emigraciju, ali ne i na imigraciju? Svaki pojedinac je dužan poštivati zakone države u kojoj se nalazi, bilo da se radi o državi u kojoj ima državljanstvo ili nema. Da bi osobe u potpunosti mogle upravljati svojim životom trebaju imati pravo na slobodu kretanja, ali je ograničavaju granice i restriktivna imigracijska politika. Osim što je pravo na slobodu kretanja bitno samo po sebi, njegovo poštivanje otvara vrata i drugim slobodama.¹⁰⁷

Teresa Hayter navodi kako: „Imigracijske kontrole imaju svoje korijene u rasizmu. Uvijek iznova, u ovoj povijesti kontrola, postaje jasno da razlog za njih nije pretjeran broj imigranata, ili bilo kakva realna procjena učinaka imigranata na radna mjesta, stanovanje, kriminal ili zdravlje, već navodna 'nemogućnost asimilacije' ili 'inferiornost' određenih imigranata.“¹⁰⁸

Phillip Cole ističe kako imigracijska kontrola ne bi trebala biti pravilo već iznimka. Odnosno, s obzirom da se terorizam često navodi kao razlog za potrebu za imigracijskom kontrolom, smatra da bi se ona trebala primjenjivati isključivo u slučajevima kada bi postojala sumnja na stvarnu opasnost za stanovnike određene države.¹⁰⁹

Uz to, Carens navodi kako restriktivna imigracijska politika ne krši samo prava imigranata već u određenim slučajevima krši i prava domaćeg stanovništva. „Pretpostavimo da je poljoprivrednik iz Sjedinjenih Država htio zaposliti radnike iz Meksika. Vlada mu ne bi imala pravo to zabraniti. Sprječavanje dolaska Meksikanaca kršilo bi prava i američkih poljoprivrednika i meksičkih radnika na dobrovoljne transakcije.“¹¹⁰

¹⁰⁷ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 43.

¹⁰⁸ Hayter, T. (2000). *Open Borders: The Case Against Immigration Controls*. London: Pluto Press, str. 21.

“Immigration controls have their origins in racism. Time and time again, in this history of controls, it becomes clear that the reason for them is not excessive numbers of immigrants, or any realistic assessment of immigrants’ effects on jobs, housing, crime or health, but the supposed ‘non-assimilability’ or ‘inferior stock’ of certain immigrants.”

¹⁰⁹ Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*.

New York: Oxford University Press.

¹¹⁰ Carens, J. H. (1987). Aliens and Citizens: The Case for Open Borders, *Review of Politics*, 49 (2), str. 253.

“Suppose a farmer from the United States wanted to hire workers from Mexico. The government would have no

Dakle, ovaj argument zahtijeva jake razloge za opravdavanje restriktivne imigracijske politike jer, kao što smo upravo vidjeli, prikazuje kako se radi ne samo o kršenju ljudskog prava na slobodu kretanja, već i o kršenju ostalih ljudskih sloboda.¹¹¹

4.3. Globalna pravednost

Teza:

Pitanje globalne pravednosti ima veću težinu od pitanja društvene pravednosti unutar zemlje, a liberalna politička misao treba moći ponuditi rješenje.

Argumentacija:

Joseph Carens smatra da pravedno društvo ne može ponuditi dovoljno dobre razloge zbog kojih bi bilo opravdano isključiti određene ljude iz punopravnog članstva u nekoj državi. U raspravama o otvorenim i zatvorenim granicama argumenti za zatvorene granice dovode se u pitanje kada se usmjere na razloge koji bi takvo postupanje moralno opravdali u nekom dubljem smislu. Također, Carens navodi kako je liberalna politička misao pogrešno postavljena sve dok ne može ponuditi rješenje za globalnu nepravdu.¹¹² Rješenje se nalazi u usvajanju politike otvorenih granica. Naime, otvaranje granica bi pridonijelo smanjenju globalne nepravednosti, kako na političkom tako i na ekonomskom, ali i društvenom planu.

Philip Cole također navodi kako trenutačni migracijski režimi pridonose kreiranju i održavanju globalne nejednakosti jer „granice funkcioniraju primarno kako bi se globalno siromašni pojedinci držali tamo gdje jesu dok se u isto vrijeme koristi njihov rad u zemljama gdje je cijena rada iznimno niska.“¹¹³ Da je to u suprotnosti s idejama liberalne demokracije pokazuje i to da ovakvi migracijski režimi „ne ukazuju samo na održavanje ekstremne ekonomske nejednakosti na globalnoj razini, nego i na održavanje ekstremne nejednakosti moći.“¹¹⁴

right to prohibit him from doing this. To prevent the Mexicans from coming would violate the rights of both the American farmer and the Mexican workers to engage in voluntary transactions.”

¹¹¹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 44.

¹¹² Carens, J. H. (1992). *Migration and Morality: A Liberal Egalitarian Perspective*. U: Barry, B., Goodin, R. E. (ur.) *Free Movement: Ethical Issues in the Transnational Migration of People and of Money*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, str. 25-47.

¹¹³ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 44.

¹¹⁴ Ibid.

Iako pravednost ne zahtijeva da se nacionalno bogatstvo dijeli s ljudima iz drugih zajednica, prema načelu humanosti teško se može opravdati to što se najsiromašnijima uskraćuje prilika da potraže priliku za bolji život u bogatijim društvima koja bi im mogla pružiti više mogućnosti za osobno razvijanje i napredovanje u budućnosti. Samo zato što se netko rodio u zemlji koja mu ne može osigurati napredak, iskoristiti njegov potencijal ili omogućiti razvitak njegovih sposobnosti, to ne znači da je pružanje pomoći toj osobi moralno irelevantno.¹¹⁵ Radi se o slučajnosti jer nitko nije mogao izabrati gdje će se roditi i u kojoj obitelji će se roditi.

Također, bitno je spomenuti da se ovaj problem odnosi gotovo isključivo na stanovnike siromašnih zemalja. Oni koji žive u bogatim zemljama u većini slučajeva nemaju problema s prelaskom granica. Zbog toga i postoji mnoštvo izbjegličkih kampova prepunih ljudi koji se nemaju gdje vratiti i nemaju kamo otići. „Svrha je zatvorenih granica zaustavljanje siromašnih pojedinaca u njihovoj nakani da sreću potraže u bogatijim državama.“¹¹⁶

4.4. Utilitarizam

Teza:

Otvorene granice mogle bi dovesti do najveće količine dobra za najveći broj ljudi na svijetu.

Argumentacija:

„Polazi se od pretpostavke da bi otvorene granice omogućile maksimizaciju najvećeg broja ljudi jer bi omogućile aktualizaciju različitih talenata koji bi inače ostali neotkriveni ili nerealizirani da se njihovi nositelji nisu uselili u države koje su im omogućile razvoj.“¹¹⁷ Restriktivna imigracijska politika lišava svijet mnogih talentiranih ljudi koji ne mogu ostvariti svoj maksimum u državi u kojoj su rođeni. Ovako postavljena politika često se uspoređuje sa sustavom u kojem su u prošlosti određeni poslovi bili rezervirani samo za muškarce, a drugi samo za žene. Naime, na taj način se svijet lišavao izvrsnih muških radnika na „ženskim poslovima“ i izvrsnih ženskih radnika na „muškim poslovima“.¹¹⁸ Dakle, restriktivna imigracijska politika lišava svijet talenata koje posjeduju strani radnici.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid. str. 45.

¹¹⁸ Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, str. 5. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.

Zagovornici ovog argumenta smatraju da bi slobodno kretanje ljudi među državama uvelike pridonijelo ekonomskom napretku na globalnoj razini. Kao primjer koji bi podupro ovu tezu često se navodi mobilnost čimbenika proizvodnje. Na taj način resursi se mogu rasporediti tako da budu što više produktivni, a to vrijedi ne samo za novac i fizičke oblike kapitala, nego i za ljudski kapital. Prema tome, da bi se postigao ekonomski uspjeh na globalnoj razini potrebno je omogućiti slobodu kretanja kapitala i rada, odnosno otvoriti granice, ali i poticati razvijanje talenata kod svih osoba.¹¹⁹

¹¹⁹ Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 45.

5. ZAKLJUČAK

Kada raspravljamo o otvorenim i zatvorenim granicama u sklopu etike imigracije na umu trebamo imati prava pojedinaca na slobode koje su ustanovljene Općom deklaracijom o ljudskim pravima, ali i ostalim deklaracijama i konvencijama koje specificiraju ono što je u *Deklaraciji* poopćeno te prava koja ima suverena država, a koja se odnose na donošenje i provođenje vlastitih odluka, zakona i politika.

Međutim, sagledavajući argumente i jedne i druge strane postaje jasno da se rasprava velikim dijelom odnosi na imigraciju osoba iz siromašnijih zemalja u bogatije zemlje. Uistinu, imigranti uglavnom biraju bogatije zemlje jer u njima imaju više mogućnosti da si osiguraju dostojanstven i siguran život. Također, stanovnici bogatijih zemalja uglavnom nemaju problema s prelaskom granica.

Razmotrimo li razloge zbog kojih su neke države bogatije, a neke siromašnije, možemo zaključiti da se oni ne odnose nužno na resurse kojima države raspolažu već na uspostavljene političke sustave unutar država. Uz to, veliku ulogu igraju i posljedice povijesnih zbivanja koje su nekima donijele prosperitet, a nekima siromaštvo. Zbog toga se veliki dio rasprave o otvorenim i zatvorenim granicama odnosi na pitanje jesu li bogatije države dužne brinuti o stanovnicima siromašnijih zemalja koji u njima žele potražiti sreću.

Zagovaratelji otvorenih granica smatraju kako bi otvorene granice pridonijele globalnoj jednakosti. S druge strane, postoje spekulacije da bi otvaranjem granica siromašne zemlje postale još siromašnije zato što bi oni koji su više kvalificirani otišli iz države kako bi svoje talente mogli iskoristiti u državama gdje će imati bolji život.

I sami svjedočimo tome da se uspostavljeni politički sustavi unutar država ponekad teško mogu promijeniti što znači da pojedinci kojima takav sustav ne odgovara nemaju previše mogućnosti. Uz to, nitko ih nije pitao žele li oni biti članovi upravo tog društva. Ne možemo birati u kojoj ćemo se državi roditi, a naša okolina uvelike utječe na naše mogućnosti i razvitak naših talenata, a time i na našu budućnost.

Države imaju moralnu odgovornost brinuti o svome stanovništvu, ali nemaju istu odgovornost prema stanovnicima drugih država, pogotovo ako to znači ugrožavanje vlastitog stanovništva.

Iako nismo mogli birati gdje ćemo se roditi, svjedoci smo toga da povijest uvelike utječe na budućnost. Živeći u demokratskom društvu vidimo koliko je djelovanje naših predaka oblikovalo državu u kojoj živimo. Prema tome, s obzirom da povijest ima bitnu ulogu u strukturiranju društva i njegove politike, na građanima je da ga u sadašnjosti usmjeravaju prema onome što žele u budućnosti.

LITERATURA

- 1) Carens, J. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press.
- 2) Sullivan, T.A. (1996). Immigration and the Ethics of Choice. *The International Migration Review*, 30 (1).
- 3) Brčić Kuljiš, M. (2023). *Upravljanje migracijama. Između suvereniteta države i ljudskih prava*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
- 4) Carens, J. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford University Press.
- 5) Dyzenhaus, D. (2012). Hobbes on the Authority of Law. U: Dyzenhaus, D. i Poole, T. (ur.) *Hobbes and the Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 6) Ricoeur, P. (2012) Politički paradoks. *Politička misao*, 49 (1), 184-205.
- 7) Habermas, J. (1991) Državljanstvo i nacionalni identitet. *Filozofska istraživanja*, 40 (1), 137-157.
- 8) Arendt, H. (2015). *Izvori totalitarizma*. Zagreb: Disput.
- 9) United Nations General Assembly. (1948). *The Universal Declaration of Human Rights (UDHR)*. New York: United Nations General Assembly.
- 10) Wellman, C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* New York: Oxford University Press.
- 11) White, S. (1997). Freedom of Association and the Right to Exclude. *Journal of Political Philosophy*: 373–391.
- 12) Miller, D. (2000). *Citizenship and National Identity*. Cambridge: Polity.
- 13) Whelan, F. (1998). Citizenship and Freedom of Movement: An Open Admissions Policy?; *Open Borders? Closed Societies? The Ethical and Political Issues*, ur. M. Gibney. London, Greenwood Press.
- 14) Pevnick, R. (2011). *Immigration and the Constraints of Justice: Between Open Borders and Absolute Sovereignty*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 15) Hayter, T. (2000). *Open Borders: The Case Against Immigration Controls*. London: Pluto Press.
- 16) Carens, J. (1987). Aliens and Citizens: The Case for Open Borders. *Review of Politics*, 49 (2).
- 17) Carens, J. H. (1992). Migration and Morality: A Liberal Egalitarian Perspective. U: Barry, B., Goodin, R. E. (ur.) *Free Movement: Ethical Issues in the Transnational Migration of People and of Money*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

INTERNETSKE POVEZNICE

- 1) International Organization for Migration (2019). International Migration Law. *Glossary on migration*. (IML Series No. 34). Ženeva: IOM. Preuzeto s https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf. Pristupljeno 26/7/2024.
- 2) Xenophobia. (2023). *EMN Asylum and Migration Glossary*. Preuzeto s https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/xenophobia_en. Pristupljeno 1/8/2024.
- 3) Grgić, L. (2021). *ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190>. Pristupljeno 26/7/2024.
- 4) Kukathas, C. (2010). Expatriatism: The theory and practice of open borders. U: Smith, R. (ur.) *Citizenship, borders and human needs* New York. Pennsylvania: State University Press. Preuzeto s: https://ink.library.smu.edu.sg/sooss_research/2995. Pristupljeno 27/7/2024.
- 5) International Organization for Migration (2024). *World Migration Report 2024*. Ženeva: IOM. Preuzeto s: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-migrants-numbers-and-trends>. Pristupljeno: 8/8/2024.
- 6) van Apeldoorn, L. (2019). On the person and office of the sovereign in Hobbes' Leviathan. *British Journal for the History of Philosophy*, 28(1), 49–68. Preuzeto s <https://doi.org/10.1080/09608788.2019.1613632>. Pristupljeno: 1/8/2024.
- 7) Amnesty International. (2006). *Living in the shadows: A primer on the human rights of migrants*. London: Amnesty International, str. 15. Preuzeto s: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol33/006/2006/en/>. Pristupljeno 29/7/2024.
- 8) Global Migration Data Analysis Centre. (2024). *Social protection of migrants. A thematic paper based on the Migration Governance Indicators (MGI) and the Objectives of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*. IOM, Geneva. Preuzeto s: <https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2024-03/social-protection-of-migrants.pdf>. Pristupljeno: 1/8/2024.
- 9) Global Migration Group. (2010). *International Migration and Human Rights: Challenges and Opportunities on the Threshold of the 60th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights*. Global Migration Group, str. 38. Preuzeto s: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2018-07/Int_Migration_Human_Rights.pdf. Pristupljeno: 1/8/2024.
- 10) Wellman, C. H. (2022). Immigration. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Edward N. Zalta & Uri Nodelman (ur.). Preuzeto s <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/immigration/>. Pristupljeno 1/8/2024.
- 11) Moura, J. S. (2015). Cosmopolitan Egalitarianism: a new paradigm of distributive justice? *Rechtsphilosophie*, 1(4), 368–376. Preuzeto s <https://doi.org/10.5771/2364-1355-2015-4-368>. Pristupljeno 16/8/2024.

SAŽETAK

Ovaj rad iznosi neke od najzastupljenijih argumenata za zatvorene i za otvorene granice u kontekstu etike imigracije. Zagovornici argumenata za zatvorene granice prednost daju pravu suverene države da odlučuje o svojoj imigracijskoj politici kako bi zaštitila svoje stanovništvo i donijela mu što veću dobrobit. S druge strane, zagovornici argumenata za otvorene granice prednost daju pojedincima koji žele ili su prisiljeni imigrirati, a svoje argumente utemeljuju u ljudskim pravima koja štite čovjeka i čovjekovo dostojanstvo.

U kontekstu razmatranja zatvorenih granica, identificirala sam i objasnila sljedeće argumente: očuvanje kulture, održavanje ekonomije, distribuciju državnih dobara, političko funkcioniranje, uspostavu sigurnosti, političko samoodređivanje, demokraciju i nadležnost. U kontekstu razmatranja otvorenih granica, identificirala sam i objasnila sljedeće argumente: egalitarizam, libertarijanizam, globalnu pravednost te utilitarizam.

Obe strane iznose jake argumente, a u kontekstu etike imigracije pokušavaju dati odgovore na pitanja poput: Imaju li države moralnu obvezu prema stanovnicima drugih država? Mogu li imigranti (i na temelju čega) stanovnicima drugih država jednostrano nametnuti odgovornost prema sebi? Kako bi se suverena država trebala odnositi prema imigrantima? Zašto ljudsko pravo na slobodu kretanja uključuje pravo na emigraciju, ali ne i na imigraciju? Postoje li moralni razlozi kojima bismo mogli opravdati zabranu ulaska na teritorij neke države određenim osobama?

ABSTRACT

This paper presents some of the most prevalent arguments for closed and open borders in the context of immigration ethics. Proponents of the closed border argument prioritize the right of a sovereign state to decide its immigration policy in order to protect its population and ensure the greatest possible welfare for its residents. On the other hand, the advocates of arguments for open borders give priority to individuals who want to or are forced to immigrate, and base their arguments on human rights that protect the human being and human dignity.

In the context of considering closed borders, I identified and explained the following arguments: preservation of culture, sustainability of the economy, distribution of state goods, political functioning, establishment of security, political self-determination, democracy and jurisdiction. In the context of considering open borders, I identified and explained the following arguments: egalitarianism, libertarianism, global justice and utilitarianism.

Both sides present strong arguments, and in the context of immigration ethics, they try to provide answers to questions such as: Do states have a moral obligation to the residents of other states? Can immigrants (and on what basis) unilaterally impose responsibility towards themselves on residents of other countries? How should a sovereign state treat immigrants? Why does the human right to freedom of movement include the right to emigrate, but not to immigrate? Are there moral reasons that we could use to justify banning certain people from entering the territory of a country?

PRILOZI

Obrazac A.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja LUCIJA GRGIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e magistra/magistrice TALIJANSKOG JEZIKA I FILOZOFIJE, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 19.09.2024.

Potpis

**Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)**

Student/ica:

LUCIJA GRGIĆ

Naslov rada:

ETIKA IMIGRACIJE: ZASPRAVA O

OTVORENIM I ZATVORENIM GRANICAMA

Znanstveno područje i polje:

HUMANISTIČKE ZNANOSTI, FILOZOFIJA

Vrsta rada:

DIPLOMSKI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. MARITA BRČIĆ KULJIŠ

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. MARITA BRČIĆ KULJIŠ

izv. prof. dr. sc. BRUNO ČURKO

doc. dr. sc. JUDEVIT HANŽEK

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog diplomskog specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane urednog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 19.09.2024.

Potpis studenta/studentice:

Lufin

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskoga fakulteta u Splitu.